

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Kuuloliitto esittää, että maksuja periessään kuntien ja kuntayhtymien tulisi myös antaa asiakkaalle tietoa maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen mahdollisuuksista sekä asiakasmaksukatosta. Lisäksi asiakkaalla tulisi olla tietoa, miten hän voi hakea oikaisua maksuunsa.

2 b § Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Kuuloliitto kokee perusteltuna sen, että käyttämättä jääneestä palvelusta peritään korkea maksu. Kuitenkin asiakkaan oikeusturvan kannalta on tärkeää, ettei maksua peritä, jos käyttämättömään aikaan on perusteltu ja yllättäen eteen tullut syy. Kuuloliitto näkee, että palvelun perumisen tulee aina olla mahdollista myös esteettömällä ja saavutettavalla tavalla. Kuulovammaiselle tämä tarkoittaa mahdollisuutta perua sovittu aika tekstiin perustuen, esimerkiksi tekstiviestillä tai verkkopalvelun kautta. Peruutusmahdollisuus ei saa olla pelkästään puhelimesta puhuttuun tietoon perustuva palvelu.

Kuuloliitto näkee, että on tärkeä varmistaa, että maksu käyttämättömästä ajasta peritään vain jos ajan tai paikan käyttämättä ja peruuttamatta jättämiselle ei ole hyväksyttävää syytä. Esimerkiksi jos asiakas sairastuu äkillisesti tai joutuu tapaturmaan niin ei ole perusteltua periä häneltä silloin maksua käyttämättä jääneestä ajasta. Hyväksyttäväksi syyksi on esityksessä kuvattu myös heikko toimintakyky, vammaisuus tai käytössä olevan apuvälineen rikkoutuminen. Tietyissä tilanteissa myös kuulokojeen rikkoutuminen on Kuuloliiton näkemyksen mukaan on hyväksyttävä syy.

5 § Maksuttomat terveyspalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Kuulovammaisista suurin osa on ikääntyneitä, joille kertyy monenlaista sosiaali- ja terveydenhuollon maksurasitetta. Kuuloliitto korostaa, että on tärkeä varmistaa, että jatkossakin lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet ovat käyttäjälleen maksuttomia. Näin mahdollisimman monella on pääsy kuulonkuntoutuksen palvelujen piiriin. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että hoitamaton kuulovamma tulee yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin kuulon apuvälineisiin panostaminen.

Kuuloliitto kannattaa perusterveydenhuollon maksuttomien palvelujen laajentamista. Oikea-aikaisen hoitoon hakeutumisen ja sairauksien pahenemisen ennaltaehkäisyn näkökulmasta on tärkeää, että sairaanhoitajien ja terveydenhoitajien käynnit ovat maksuttomia. Kuuloliitto kuitenkin ehdottaa, että myös perusterveydenhuollon yleislääkärikäynnit olisivat maksuttomia. Tämä madaltaisi pienituloisten kynnystä hakeutua hoitoon terveysongelmien ilmaantuessa ja näin auttaisi sitä, että ihmistä hoidetaan oikea-aikaisesti eikä hänelle synny suurempia terveysongelmia.

On myös hyvä, että alaikäisten poliklinikkakäynnit ovat maksuttomia, koska se helpottaa kuulovammaistenlasten perheiden tilannetta, joka usein on muutenkin erittäin haastava. Uudistus on parannus nykykäytäntöön ja yhdenvertaistaa perheiden asemaa ja helpottaa erityisesti pienituloisten lapsiperheiden taloudellista rasisitusta. Muutos vaikuttaa erityisesti perheissä, joissa on monia palveluja käyttävä aistimonivammainen lapsi tai useampi vammainen tai sairas lapsi.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Kuuloliitto on huolissaan siitä, että Suomessa eri maksukattojen taso on tällä hetkellä liian korkea. Kuulovammaisille ikäihmisille, jotka tarvitsevat sote-palvelujen lisäksi lääkkeitä ja tarvitsevat matkoja palveluihin, eri maksukattojen, eli terveydenhuollon sekä lääkkeiden ja terveydenhuollon matkojen maksukattojen, taso nousee todella korkeaksi ja on omiaan estämään sote-palveluihin oikea-aikaista hakeutumista. On hyvä muistaa, että on olemassa paljon sellaisia sote-maksuja, jotka eivät kuulu minkään maksukaton piiriin mutta joita kuitenkin arjessa pärjäämisen takia tarvitaan. Esimerkiksi kuulokojeiden ja sisäkorvaistutteen käyttöön tarvittavat paristot ja akut, henkilö joutuu ostamaan itse. Pahimmillaan sisäkorvaistutteen käyttäjän istutteen käyttökulut (paristot) nousevat moniin satoihin tai jopa melkein tuhanteen euroon vuodessa. Näin suuri maksu kaikkien muiden sote-kulujen lisäksi on omiaan tuomaan kohtuuttomia tilanteita ja vaikeuttaa erityisesti pienituloisten mahdollisuuksiin käyttää kuulon apuvälineitä.

Kuuloliitto yhtyy monien muiden järjestöjen näkemyksiin siitä, että tällä hallituskaudella olisi selvitettävä maksukattojen yhdistämistä ja maksukaton tason laskemista. Esimerkiksi SOSTE on ehdottanut, että asiakasmaksujen katto, matkakatto ja lääkekatto yhdeksi maksukatoksi, jonka tason tulisi olla korkeintaan 835 euroa. Tämä vastaisi yhden kuukauden takuueläkkeen tasoa. Ehdotuksen mukaan erilliset maksukatot kuitenkin säilyisivät ja niitä seurattaisiin jatkossakin.

Kuuloliitto kannattaa esitystä, että maksukattoon kuuluu jatkossa enemmän palveluja, kuten suun terveydenhuollon palveluja. Ikäihmisillä on monta erilaista palvelutarvetta ja yhteenlasketut sekä maksukaton piiriin kuuluvat että kuulumattomat maksut voivat nousta ikääntyneellä sote-palvelujen

asiakkaalla kohtuuttoman suureksi. On siten ensiarvoisen tärkeää, että maksukaton piiriin kuuluvia palveluja laajennetaan.

Kuuloliitto esittää, että vastuu maksukaton täyttymisen seurannasta tulee siirtää mahdollisimman pikaisesti viranomaisille. Tällöin toteutuisi paremmin asiakkaiden oikeus maksuttomiin palveluihin maksukaton täyttymisen jälkeen. Erityisen haavoittavassa asemassa olevat henkilöt eivät välttämättä osaa seurata maksukaton täyttymistä tai hakea maksuvapautusta. Maksukatosta tulee myös tiedottaa aiempaa enemmän ja mahdollisimman selkeällä kielellä.

7 b § *Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

-

7 c § *Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

-

10 b § *Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård*

-

10 c § *Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

-

10 d § *Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård*

-

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

-

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

-

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

-

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

Muutoksenhakuohjeiden tulee olla selkeät ja ymmärrettävät. Hakijoilla on usein vaikeuksia ymmärtää hankalaa viranomaiskieltä.

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

On valitettavaa, että asiakasmaksulaki viivästyi edellisen hallituksen aikana. Kuuloliitto pitää kuitenkin kannatettavana, että asiakasmaksuihin liittyviin suurimpiin ongelmakohtiin on ehdotettu nopeasti muutoksia. Tässä poikkeuksellisessa tilanteessa ihmisten taloudellinen tilanne on ylipäätään uhattuna ja heille voi tulla monenlaisia yllättäviä sote-kuluja ja asiakasmaksuja. On tärkeää siis varmistaa, ettei kukaan joudu ulosottoon sote-asiakasmaksujen takia.

Lavikainen Hanne
Kuuloliitto ry